

Í MELDRINUM

Sjálvt um pappírini søgdu, at eg var vaksín maður, var eg ikki annað enn ein brotin smádrongur innaní, sum sløkti sigarettir niður í armin í skúlagarðinum

Mynd: Álvur Haraldsen

plenu, tá ið húsini og heimini eru skralltóm, bæði so og so.

– Hesi børnini føla seg mangan hálvum kasserað, tí tey kenna ikki varman og tryggleikan, sum eitt trygt heim gevur.

– Hetta merkir, at útgangsstøðið hjá einum parti av okkara ungdomi er, at tey føla seg mislukkað.

– Vit eru øll í læru sum menniskju frá tí at vit eru fødd, til vit eru 18-20 ára gomul. Hvussu vit klára okkum víðari á lívsleiðini, veldst alt um, hvat vit fáa við okkum í amboðskassan.

Og tíverru eru tað eru mong, sum ikki hava fingið tey neyðugu amboðini við sær, sum krevjast til at klára seg sum heilstoypt menniskju.

– Men øll hava brúk fyri at hoyra til ongustaðni og tiskil leita tey sær mangan saman við øðrum, sum eisini eru til avlops í sínari familju. Og so er skjótt at tey koma eftir, at brennivín og rúsevni fær tey at føla seg betri eina løtu og so er leiðin út í eitt misbrúk sett út í kortið.

– Rúsevni eru fyri fólk, sum ikki klára veruleikan. Hinvegin er lítil ivi um, at er sjálvt grundstøðið, altso foreldrini og heimið, trygt og gott, hava børnini eisini fingið betri í beinið og fella ikki so lætt í misnýtslu.

Sjálvur heldur Martin Kúrberg, at tað er ræðandi, at tað eru so nógv ungfolk, sum detta niður ímillum í einum landi, har øll skulu hava tað gott.

– Tey eru okkara gull, tí tað eru tey, sum skulu føra hetta samfelagið víðari fram á leið.

– At ganga við dómum fyri rúsevnum í viðførinum, er ein serstakliga keðilig byrjan upp á vaksnamannalívið, tí tað kann leggja so nógv forðingar í vegin.

– Tað er grátuligt at hugsa sær, at hetta skal vera byrjanin upp á lívið hjá fleiri av okkara ungu.

Mugu broyta hugburð

Martin Kúrberg heldur, at tað, sum grundleggjandi skal til, er ein hugburðsbroyting.

– Krøvini til nútíðar familjuna eru blivin øgiliga stór og tí er tað

neyðugt at endurskoða allan samfelagsbygnaðin.

Hann heldur, at tí er tað neyðugt við eini kanning, har umstøðurnar hjá familjunum í nútíðar samfelagnum verða væl og virðiliga lýstar og so eiga tiltøk at verða sett í verk fyri at bota um korini.

– Soleiðis kundu vit fyriryrgt nógvari misnýtslu ístaðin fyri sum nú, har vit bara royna at hjálpa til og reparera, tá ið skaðin er hendir.

Hann staðfestir, at tað er ómetaliga svárt hjá foreldrum at varnast, at teirra børn hava fingið ein trupulleika við misnýtslu.

– Men júst tí er tað so ómetaliga týðningarmikið, at vit gera tað liviligari hjá familjunum, tí foreldur fáa bara tann eina móguleikan at uppala síni børn.

– Tað er bara tað eina skotið í byrsuni og verður tað gjørt skeivt, ber ikki til at bakka og gera tað umaftur, tí tað er ongin iðranarrættur.

Eisini tí heldur hann, at somuleiðis eiga foreldur at hugsa seg um og gera upp við seg sjálvi, hvat tað er, sum hevur týðning í lívinum.

Men serliga heldur hann, at tað er ein politiskur spurningur, hvussu trivnaðurin hjá húskjum við børnum verður raðfestur.

– Eg havi verið rúsevna ráðgevni í yvir 10 ár og alla hesa tíðina hava húski við børnum ikki fingið tað betri, heldur Martin Kúrberg.

– Heldur eru umstøðurnar versnaðar, tí trýstið á tær harðnar alsamt. Teir trupulleikar, vit síggja hjá teimum ungu í dag, sóu vit ikki fyri 10 árum síðani, leggur hann afturat.

Dýrir dreingir

Men samstundis staðfestir, at hetta er ikki ein spurningur, sum politikarar raðfesta serliga frammaliga.

– Sjálvur ivast hann kortini ikki í, at hetta hevði verið ein góð samfelagslig iløga.

– Ungir misbrúkar verða øgiliga dýrir fyri samfelagið, tí teir koma at krevja so nógv orku av heilsuverki og almannaverki alt lívið.

– Men verður trupulleikin tikin við rótini, er móguleikin betri fyri, at tann ungi sleppur burtur úr misbrúkinum og verður eitt íkast til samfelagið ístaðin fyri ein byrða.

– Tað er bara at hyggja at mær sjálvum. Eg slapp úr misbrúkinum fyri 13 árum síðani og havi arbeitt síðani og galdið mín skatt, sigur Martin Kúrberg.

Martin Kúrberg heldur, at eftir hansara tykki hava umstøðurnar hjá húskjum við børnum størri týðning at brúka alt ov nógv kreftir upp á at viðgera um Rúsan skal hava opið ein tíma longri ella styttri.

Hann viðgongur kortini, at honum dámdi ikki, at hon nú eisini sleppur at hava opið leygar-dag.

Hann heldur eisini, at tað er

gott, at lógregla og tollarar fáa góðar umstøður at fyriryrgja smugling.

– Men tað er eitt mistak at halda, at smugling við Norrønu og Atlantsflogi eru høvuðsleverandørar til føroyska marknaðin.

– Tað er ikki rætt, tí tað eru bara tey, sum eru heilt í neyð, sum smugla við Norrønu og við flúgvaranum hjá Atlantsflogi.

– Tað mesta verður smuglað við fiskiskípum, stuttleikabátum og øðrum skipum og bátum, sum koma higar úr útlandum.

– Vit eiga eisini at hava í huga, at eitt gramm av hassji kostar 250 krónur í Føroyum. Tí er tað serstakliga peningakrevjandi at verða misbrúkar og tá er skjótt at kriminalitetur er einasti útvegur fyri at fáa pening til rúsevni.

– Men tað er nú heldur ikki rætt at leggja alla ábyrgdina yvir á lógregluna og tollvaldið, tí hetta er okkara felags ábyrgd.

Eitt nú heldur Martin Kúrberg, at vanlig fólk, sum varnast misnýtslu, eiga at hava ein virknari leiklut og siga frá, tá ið tey varnast okkurt.

Tað ber eisini til at melda dulnevt.

– Vit bógva ikki í einum stórbýi og úti á smábygd í Føroyum ber ikki til at halda eitt misbrúka-araumhvørvið í tí dolda.

– Eg haldi, at tað skal tað bera til at reka tað út, ístaðin fyri at fólk standa sum áskoðarar ímeðan nøkur av teirra meðmenniskjum fara í hundarnar, sigur Martin Kúrberg.

aki@sosialurin.fo

Pláss fyri 5-7 ungum

Tað, sum er mest átrokandi, er at vit fáa stovn, sum burtur av kann viðgera ungar misbrúkarar.

Tað heldur Martin Kúrberg ráðgevni hjá Bláa Krossi

– Tað hevur ein heilt serligan týðning, at vit fáa eitt serstakt viðgerðartilboð til ung ímillum 16 og 25 ár, leggur hann afturat.

Hann sigur, at sum er, hava vit onki at bjóða teimum ungu í hesum aldursbólki, sum koma illa fyri av rúsdrekka og rúsevnum.

– Er misbrúkið nóg stórt, verður ungdomurin bara útfluttur til Danmarkar til viðgerðar.

Hann heldur, at hetta er ein óvirðilig loysn fyri okkara samfelag. Men tað er heldur ongin loysn fyri tey ungu, tí tá skulu tey ungu venja seg við eitt nýtt mál og eina øðrvísi mentan – afturat teimum rúsevnatrupulleikum, tey hava at dragast við.

Sum stóðan er nú, hava vit onki at bjóða teimum, uttan at

viðgera tey saman við teimum eldru misbrúkarunum.

– Tað er ikki besta loysnin at viðgera tey ungu saman við eldri misbrúkarum.

Rúsevna ráðgevarin sigur, at eitt er, at ungir misbrúkarar hava ikki eina langa søgu sum misbrúkarar og tað skal viðgerðin lagast til.

– Men veruleikin er eisini tann, at tey eru vaksín upp í heilt hvør sínari tíð og tey tosa heilt hvør sítt mál.

Hann vísir eisini á, at tað er heilt øðrvísi at viðgera ungfolk tí ein týðandi partur av viðgerðini er rætt og slætt, at tey hava ábyrgdarfull vaksið fólk rundan um seg, sum eru góð við tey og sum tíma at vera saman við teimum – sum tey eru.

– Sostatt kunnu túrar í hagnum og í bátinum eisini vera týðandi partur í viðgerðini.

– Martin Kúrberg sigur, tí eiga vit at útvega okkum ein viðgerðarstovnur til ung við plássí fyri fimm ella sjey fólkum og tveimum ella trimum

plássum til ung í bráðneyðugari viðgerð.

– Tað kundi verið ein byrjan, sum kundu givið okkum eina ábending um tørvin.

Hann vísir á, at talan skal vera um ein stovn, sum liggur væl fyri, so at tað ber til at taka upp samstarv við skúlar, sosialar myndugleikar og fyrirtøkur.

Hann heldur, at serliga tá ið hann hugsar um, at tey turru tøluni vísa, at misnýtsla er ein alsamt veksandi trupulleiki hjá ungum.

– Við tí sambandi eg havi við ungfolk í dag, dugi eg at síggja, at tað eru heilt nógv, sum ikki hava tað gott og tí er vandi fyri, at hetta er ein trupulleiki, sum fer at veksa rættiliga nógv næstu tíðina.

Hann staðfestir eisini, at rúsevna er ikki ein trupulleiki, sum rakar misnýttan einsamallan. Tað er ein trupulleiki, sum rakar alla familja.

Tí heldur Martin Kúrberg, at familjuráðgevingin eigur eisini at styrkjast.